

2023-03-30
Ku2018/01936

Kulturdepartementet

Riksantikvarieämbetet
Box 1114
621 22 Visby

Framställning om sammanslagning och utökning av det statliga byggnadsminnet Domkyrkoberget i Strängnäs, Strängnäs kommun, Södermanlands län
(Riksantikvarieämbetets dnr: RAÄ-2022-1141)

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att Roggeborgen, Paulinska huset, Gamla gymnastikhuset, Rektorsgården och Gamla biskopsgården ”Lyktan” samt tre ekonomibyggnader inom fastigheterna Strängnäs Kyrkberget 1, Strängnäs Kyrkberget 9, Strängnäs Domherren 1, Strängnäs Brokikaren 1 och Strängnäs Bispen 4 ska vara statligt byggnadsminne enligt 3 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen, enligt vad som framgår av *bilagan*. Byggnadsminnet ska även omfatta tomtmarken på fastigheterna Strängnäs Bispen 1 och Strängnäs Brokikaren 2.

Regeringen erinrar om att Riksantikvarieämbetet ska utfärda skyddsbestämmelser enligt 6 § förordningen om statliga byggnadsminnen.

Ärendet

Riksantikvarieämbetet har hemställt att de fem befintliga statliga byggnadsminnen som ligger på Domkyrkoberget i Strängnäs ska slås samman till ett och utökas med tre ekonomibyggnader samt tomtmark (se *bilaga*). Riksantikvarieämbetet har anfört i huvudsak följande.

Alla byggnader vid Domkyrkoberget i Strängnäs som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde bör förklaras som statligt byggnadsminne. Den omkringliggande statligt ägda tomtmarken på Bispen 1 och Brokikaren 2 utgör en betydelsefull del i en sammanhållen miljö som kan tillskrivas synnerligen högt kulturhistoriskt värde. Domkyrkan och gymnasiet, vars

funktioner bestått in i modern tid, har under lång tid präglat platsen liksom staden i sin helhet. Miljön är kulturhistoriskt unik för riket vad gäller karaktär och bevarandegrad och illustrerar reformationen i Sverige som samhällshistoriskt brytningsskede. In i nutid präglas området av stiftsfunktionen och gymnasieverksamheten som pågått sedan medeltid respektive 1600-tal. Roggeborgen representerar det kyrkliga frälsets livsmiljö under medeltiden och är även en exponent för gymnasieväsendets uppkomst i landet på 1620-talet. Paulinska huset är ett av få bevarade exempel i landet på profana byggnader från medeltiden. Byggnadsvolymen är i stort sett intakt från denna period vilket gör byggnaden unik i detta avseende. Gamla gymnastikhuset är uppfört 1852–1854 för gymnasiet elever och är Sveriges första uppförda ickemilitära gymnastikbyggnad. Den representerar vidare ett viktigt tidigt skede för idrottens utveckling i Sverige. Rektorsgården är belägen på en tomt med anor från medeltiden och speglar en funktionell kontinuitet på platsen som tidigare tjänstemannabostad till gymnasiet. Gamla biskopsgården, ”Lyktan”, med tomten utgjorde, enligt källor från 1600-talet, den medeltida platsen för domprostens gård. Senare kom byggnaden att användas som bostad för lektorer vid gymnasiet och anknytningen både till kyrka och till gymnasium, ger anläggningen ett högt samhällshistoriskt värde.

Statens fastighetsverk, som förvaltar byggnaderna, har yttrat sig i ärendet under handläggningen hos Riksantikvarieämbetet.

Skälen för regeringens beslut

Enligt 2 § förordningen om statliga byggnadsminnen får en byggnad som tillhör staten förklaras för statligt byggnadsminne, om den har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde. Detsamma gäller för parker, trädgårdar eller andra anläggningar. Av förordningens 3 § följer att regeringen ska pröva frågan efter framställning från Riksantikvarieämbetet.

Den fastighetsstrategi som läggs fram i propositionen Kulturarvspolitik (prop. 2016/17:116, bet. 2016/17:KrU9, rskr. 2016/17:281) anger att statligt ägda kulturhistoriska fastigheter ska vara skyddade som statliga byggnadsminnen om de har synnerligen högt kulturhistoriskt värde.

Regeringen delar Riksantikvarieämbetets bedömning att de aktuella byggnaderna samt tomtmarken på fastigheterna Strängnäs Bispen 1 och Strängnäs Brokikaren 2 ska vara statligt byggnadsminne.

På regeringens vägnar

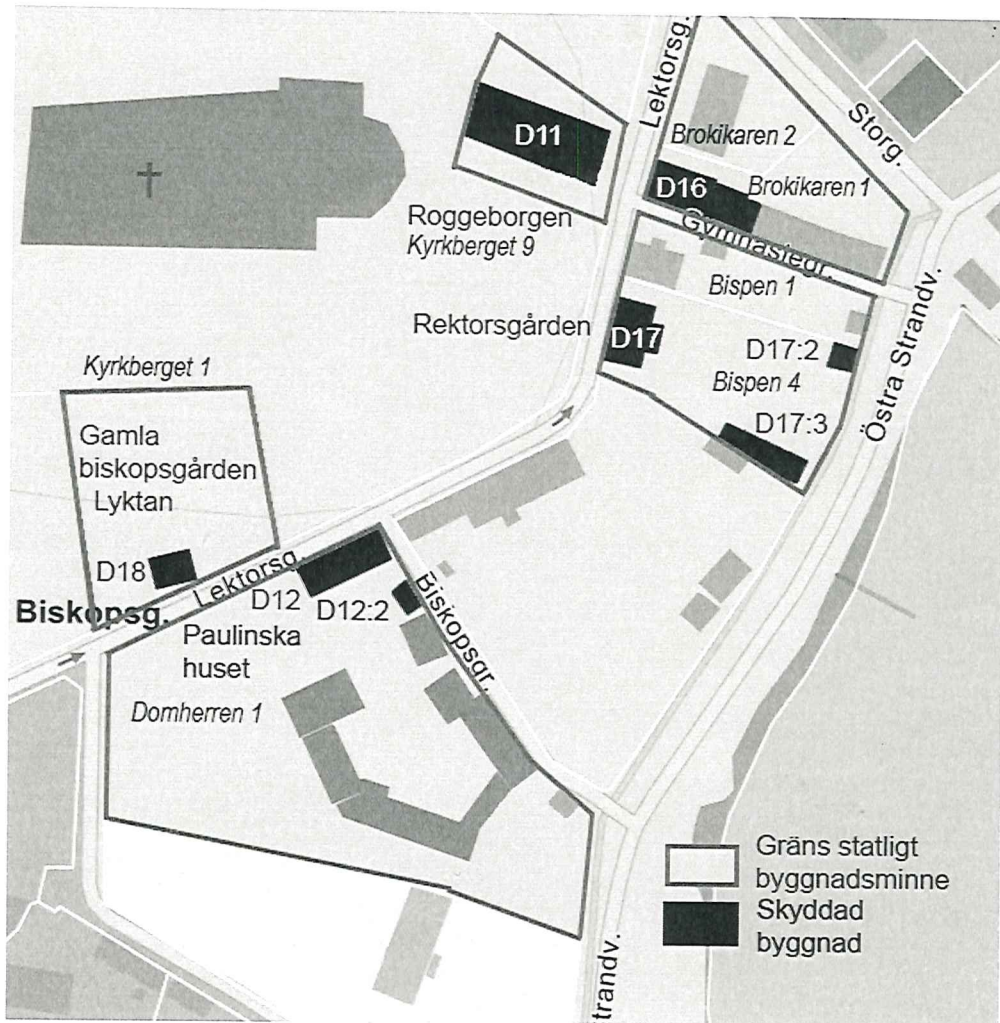
Parisa Liljestränd

Maja Flygt

Kopia till

Finansdepartementet/BA
Finansdepartementet/OFA/ESA
Länsstyrelsen i Södermanlands län
Statens fastighetsverk
Strängnäs kommun

Förteckning av byggnader som ingår i byggnadsminnet:

Roggeborgen D11, Kyrkberget 9

Brygghus/garage D17:2, Bispen 4

Paulinska huset D12, Domherren 1

Uthuslänga D17:3, Bispen 4

Uthus D12:2, Domherren 1

Gamla biskopsgården Lyktan D 18,
Kyrkberget 1

Gamla gymnastikhuset D16,
Brokikaren 1

Rektorsgården D17, Bispen 4